

Innspill til Opptaksutvalget

NITO – Norges Ingeniør- og Teknologorganisasjon er landets største organisasjon for ingeniører og teknologer med bachelor, master og høyere grad. Vi har over 97 000 medlemmer, inkludert 13000 studentmedlemmer.

Vi takker for invitasjonen til å gi innspill til opptaksutvalget. NITO er opptatt av at systemet for opptak til høyere utdanning må være enkelt og forståelig for de som skal søke seg til studier, og for de som skal gi råd og veiledning. Kravene må også være forutsigbare slik at det er mulig for de som går i ungdomsskolen å planlegge sine videre valg. God dialog mellom videregående skoler og universiteter og høyskoler er viktig for å kjenne til den kompetansen studentene fra videregående har, for å planlegge nivået på undervisningen.

1. Kvalifisering:

- **Er det noen av dagens alternative måter å oppnå GSK på, som bør endres eller fases ut?**
NITO mener at dagens alternative måter å oppnå GSK på er gode. For ingeniørutdanningen er ordningene med forkurs, TRES og Y-vei et viktig supplement til ordinære studentopptak. Dette er ordninger som må videreføres og gjerne vurderes i andre utdanninger.
- **Hva mener dere om å innføre en standardisert kvalifiserende prøve som et supplement eller en erstatning for søkere som ikke har GSK fra videregående opplæring?**
NITO er usikker på om innføring av en nasjonal kvalifiserende prøve for å kompensere for GSK fra videregående skole vil være hensiktsmessig. En bekymring er om en slik prøve er egnet til å avdekke om søkerne har de nødvendige faglige kvalifikasjonene for å gjennomføre et studium. Videre er vi bekymret for hvilke signaler dette vil gi om betydningen av elevenes innsats og valg som tas i videregående skole.
- **Kan spesielle opptakskrav erstattes av en form for forberedende år, tilsvarende basårordningen i Sverige?**
Dette mener vi vil være en vesentlig dårligere ordening enn dagens ordninger med forkurs, Y-vei og TRES. Det er en fordel at elevene i et normalt løp mot GSK har insentiver til å velge

realfag og dermed oppnå den nødvendige kompetansen i teknologi- og realfag innenfor rammen av 3-årig videregående opplæring.

- **Har bruken av spesielle opptakskrav i UH konsekvenser for videregående opplæring?**
NITO mener det er svært viktig at man beholder tilleggspoeng i realfag i VGO og muligheten for spesielle opptakskrav. Uten disse er vi bekymret for framtidig realfagsrekruttering og om man får tilstrekkelig startkompetanse blant studentene. Har man tilleggspoeng for realfag er det grunn til å forutsette et høyere kompetansenivå enn uten dette.

Spesielle opptakskrav bidrar til å rette søkelyset på realfag ved videregående skoler og gjøre det attraktivt for elever til å velge realfag. Kompetansen i realfag er svært nyttig, også for å studere fag som ikke krever spesiell studiekompetanse.

- **Er det viktig å beholde realkompetansevurdering som en vei inn i UH?**
Ordningen med realkompetansevurdering bør i utgangspunktet videreføres, men det er behov for å øke tilgjengeligheten og tilliten til ordningen både i utdanning og arbeidsliv. For at ordningen skal fungere etter hensikten må lærestedene få økt kunnskap om arbeidslivet og hvordan de skal dokumentere og systematisere realkunnskap. Realkompetansevurdering bør standardiseres på et nasjonalt nivå. Krav, dokumentasjon, metoder og verktøy bør utarbeides i samarbeid med partene i arbeidslivet.

2. Rangering:

- **Bør hensynet til å få inn unge søkere veie tyngre enn i dag, og hensynet til å gi søkere en mulighet til å forbedre rangeringsposisjonen sin vektet tilsvarende lavere?**
NITO mener hensynet til å få inn unge søkere bør veie tyngre enn i dag. Dagens ordning med alderspoeng vektlegger alder i for stor grad. En uheldig sidevirkning av dette er studenter som begynner på andre utdanninger i mellomtiden, noe som er lite effektivt og kontraproduktivt både for sektoren og samfunnet. Dette støttes også i [NIFU-rapport 2020:4 'Opptak til høyere utdanning'](#).

Primært ønsker NITO at ordningen med alderspoeng avskaffes. Dersom dagens ordning med alderspoeng videreføres, foreslår vi at ordningen endres slik at andelen studenter som kommer inn med førstegangsvitnemål høynes, fra dagens 50%, til 70%.

- **Bør utvelgelsen av studenter til populære studier skje på en annen måte enn å skille på desimaler på allerede høye poenggrenser, for eksempel ved opptaksprøver eller loddtrekning?**
Karakterer bør være hovedfaktoren i opptak. Opptaksprøver kan kanskje være egnet ved helt spesielle studier, men dette er svært ressurskrevende. Ordningen med rangering etter fødselsdato blant de med like mange poeng bør opphøre.
- **Er noen av dagens tilleggspoeng et godt uttrykk for kompetanse som er nødvendig i studier eller i arbeidslivet?**
Realfagspoengene er et viktig tiltak for å få elever til å velge realfagene, og som ved å gi større realfagskompetanse, også bidrar til at studenten er bedre forberedt i en rekke fagfelt.

- **Bør ordningen med å gi alderspoeng, som rangerer eldre søkere foran yngre søkere videreføres?**

NITO ønsker i utgangspunktet at ordningen med alderspoeng avvikles, men ønsker at konsekvensene av å avvikle denne fremstilles grundig i utredningen.

- **Hvilke andre mål enn å få inn de best kvalifiserte søkerne bør opptakssystemet ivareta?**

Det bør også være et transparent, forutsigbart og effektivt system som har høy legitimitet i befolkningen.

- **Er bruk av spesielle kvoter, som for eksempel regionale kvoter eller kjønnskvote, bedre egnet enn tilleggspoeng for at bestemte søkergrupper skal få tilbud om studieplass?**

NITO mener kjønnsbaserte tilleggspoeng må videreføres i de utdanningene der kjønnsforskjellene er størst. Tilleggspoeng vil uansett ikke være et tiltak alene. Det er viktig å følge opp med mentorordninger, nettverk, tiltak i videregående skole osv. for det underrepresenterte kjønn, for å sikre balansert rekrutering og hindre frafall.

Generelt sett mener NITO at kvoter vil bli for rigid, lite treffsikkert og kunne gi utfall som oppfattes som urettferdige.

3. Organisering:

- **Bør vi ha et felles regelverk for opptak til alle typer studier?**

I størst mulig grad, men det må fremdeles være en mulighet for å sette krav om spesiell studiekompetanse.

- **Hvem bør bestemme opptaksregler til grunnutdanninger? Hvor mye bør bestemmes nasjonalt og likt for like utdanninger, og hvor mye bør være opp til den enkelte institusjon?**

Opptaksregler bør være godt koordinert mellom like utdanninger. NITO opplever i liten grad at dette er en utfordring i dag. Universiteter og høyskoler kan få større myndighet over dette og koordinere seg gjennom Universitets- og høgskolerådet.

- **Hva er viktigst: å ha et effektivt opptakssystem eller å ha muligheten for å ta hensyn til andre kriterier enn karakterer, for eksempel motivasjon eller egnethet?**

Et effektivt og transparent opptakssystem bør prioriteres.

Med vennlig hilsen

Trond Markussen
President

Audun Bøhn
Konstituert generalsekretær